

ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİ DEVAMSIZLIKLARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ*

Murat YILDIZ

Öğretmen, Milli Eğitim Müdürlüğü ARGE Birimi Elazığ, muratylz@hotmail.com

Kamile ŞANLI KULA

Doç. Dr., Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Matematik Bölümü, Kırşehir, sanli2004@hotmail.com

ÖZET: İlköğretimde kazandırılan bilgi ve beceriler, bir yandan bireyin hayata atıldığı andan itibaren kendisi ve toplum için daha üretken ve verimli olmasını sağlarken; diğer yandan daha ileri eğitim kademelerindeki öğrenmenin temelini oluşturur. Bilimde meydana gelen gelişmeler sonucunda toplumun değişmesi, özellikle okulun öneminin giderek artması, öğrencilerin devamsızlık nedenleri üzerinde daha da hassas durulmasını gerektirmektedir. İlköğretimin amaçlarına ulaşılmasında öğrencilerin okula devamının ayrı bir önemi vardır. Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ilköğretim II. kademe öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin araştırılmasıdır. Araştırmanın örneklemini, 2009-2010 eğitim öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan tüm öğretmenler arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemine göre seçilen toplam 178 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlerin, öğrencilerin devamsızlık sebepleri hakkındaki görüşlerini belirleyebilmek için araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğrenci Devamsızlıklarına Öğretmen Görüşü Anketi” kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizinde, frekans ve yüzdelerden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularından elde edilen en önemli sonuç; öğretmenlerin, öğrencilerin devamsızlıklarının en büyük sebebi olarak sağlık sorunlarını ve ailevi nedenleri görmeleridir.

Anahtar Sözcükler: İlköğretim Okulu, Öğretmen, Öğrenci, Devamsızlık

TEACHER’S OPINION ON STUDENT ABSENTEEISM SUMMARY

ABSTRACT: Knowledge and skills obtained in primary education not only make the individual more efficient and productive for himself -from the moment of starting life- and for society but also form the basis of learning in further educational stages. Changes in society as a result of developments in science, especially the increase in importance of schools require focusing on the reasons of student absenteeism even more precisely. In order to achieve primary education goals, students’ attendance to school has a particular importance. The aim of this study is to research the reasons of absenteeism among primary school second level students in accordance with teachers’ opinion. The research sample consists 178 teachers who are selected via simple random sampling method among all teachers work in primary schools in Elazığ province center in 2009-2010 academic year. Teacher opinion on students’ absenteeism survey developed by researcher is used in order to identify the teachers’ conviction about causes of student absenteeism In analyzing the data gained, frequency and percentage are used. According to research findings the most important result is teachers’ opinion that health and family status are the main causes of absenteeism.

Keywords: Primary School, Teacher, Student, Absenteeism

GİRİŞ

Eğitim, bireyin toplum hayatına hazırlanması amacıyla onun gerekli bilgi, beceri ve tutum kazanmasına ve kişiliğini geliştirmesine yardım etme sürecidir (Taymaz, 1997).

* Bu çalışma Ahi Evran Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Matematik Yüksek Lisans programı öğrencisi Murat Yıldız’ın tezinden türetilmiştir.

222 sayılı “İlköğretim ve Eğitim” Kanununa göre ilköğretim, 6-14 yaş grubundaki tüm yurttaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasızdır. İlköğretimden sonra birey eğitimine devam etmeyebileceğinden, ilköğretim döneminde bir yurttaşın tek başına yaşamını sürdürülebilmesi, mutlu olabilmesi, hatta toplumsal kalkınmaya katkıda bulunabilmesi için bilmesi gerekenlerin verilmesi şarttır (Çınar, 2008). Siyasal, sosyal ve ekonomik sorunların asıl çözüm yeri ilköğretim tabanıdır. İlköğretimde kazandırılan temel bilgi, görüş, beceri ve tutumlar insanlara hayatları boyunca eşlik eder (Yeşilyaprak, 2005).

Günümüzde okul ortamlarına bakıldığında, okul öncesi eğitim kurumlarından başlamak üzere, ilköğretim kurumları ve liselerde toplumun farklı kesimlerinde yaşayan ailelerden gelen, farklı yaşam durumları içerisinde ve farklı yaş gruplarında olan birçok öğrenci, eğitimlerine ve okul başarılarına olumsuz etkilerde bulunan sorunlarla karşı karşıyadırlar (Özbesler ve Duyan, 2009).

Devamsızlık bir öğrencinin okula yönelik olumsuz duygularının bir belirtisi olmakla birlikte tek başına bir etmen değildir. Birçok etmenin birlikte ya da tek başına bulunması, öğrencinin okuldan uzaklaşmasına veya devamsızlık yapmasına neden olabilmektedir (Pehlivan, 2006).

Bu sorunlar; öğrenciden, öğretmenden, okul ya da okul idarecilerinden, aileden, sağlık problemlerinden, çevre faktörlerinden kaynaklanıyor olabilir.

Kızlarda 11, erkeklerde 13 yaşlarında başlayan ergenlik döneminin, ilköğretim ikinci kademesinde yaşanması bazı problemleri de beraberinde getirmektedir (Kalafat, 2007). Yeni ruhsal tepkiler ve davranışlar belirmeye başlar. Dengeli ve uyumlu ilköğretim çocuğu gider, yerine oldukça tedirgin, kuruntulu, çabuk tepki gösteren, güç beğenen bir ergen gelir (Açıl, 2008). Ergenlik çağında hem kız hem erkek öğrenciler okuldan soğumaya başlarlar. Başarıda düşüş olur, disiplin sorunları ve okula devamsızlık görülmeye başlar (Rogge, 2001). Öğrenciler zamanlarının büyük bir çoğunluğunu okulda öğretmenleri ve arkadaşları ile geçirmektedir (Çınkır, 2004).

Çocukların problem çözme yönünden gelişmeleri için öğretmen sınıfta ana kaynaktır (Bingham, 1998). Sınıftaki öğretmen davranışlarının öğretim ortamını etkilediği bilinmektedir. Öğretmenlerin, öğretim ortamını olumlu yönde etkileyebilmeleri için bilgili, neşeli, mutlu, ilgili, güvenilir, insancıl, saygılı, hoşgörülü, anlayışlı, olgun, tarafsız, bireysel farklılıkları dikkate almak gibi birçok özelliğe sahip olmaları gerekir (Yeni hayat, 2007). İlköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin çok önemli ve gerekli olduğu bilinmektedir. Ünal (2004) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre bazı ilköğretim okullarında, sınıf rehber öğretmenlerin problemleri çözmeye yönelik yardım etme çalışmalarında yetersiz kaldıkları tespit edilmiştir (Ünal, 2004).

Temel unsurunun insan olması nedeniyle, eğitim kurumlarında sorunların yaşanması doğal karşılanmalıdır. Bu sorunların tamamen yok edilmesi ise olanaksızdır. Eğitim kurumlarında asıl yapılması gereken; sorunların kaynağını tespit ederek, aynı sorunların yaşanmasının önüne geçebilmektir. Bunun için de; eğitim kurumlarında dolaylı ya da doğrudan rol alan herkesin sorunların çözümünde ortak hareket edebilmesi çok önemli görünmektedir (Yapıcı, 2003).

Çocukların okul ve okul idarecileri ile ilgili problemleri önem arz etmektedir. Okul ile ilgili sorunlar ciddi sonuçlar doğurabilir. Öğrencinin performansının düşmesine, okuldan soğuyup devamsızlık yapmasına sebebiyet verebilir.

Ailenin sosyo-ekonomik koşulları, aile hayatının ruh sağlığını etkilediği gibi, çocuğun kişiliğini de etkiler. Arzularının doyum bulamamasının yanında yoksulluk nedeniyle sürekli olarak açlık ve soğuğa maruz kalan çocuklarda endişe görülür. Bu da kişilik yapısında derin izler bırakabilir ve çocuğun kendini güven içinde hissetmemesi gibi kötü bir sonuç verir (Yavuzer, 1996).

Ülkemizde okulların bulunduğu çevre şartları birbiriyle tutarlılık göstermemektedir. Bazı okulların çevresi çok yoğun şekilde işletmelerle çevrili iken bazı okullarda ise konut yoğunluğu olduğu bilinmektedir. Bu çeşit çevre

türlerinde bulunan okulların çevresinde oluşan sosyal etkileşimle birlikte kurulan arkadaşlık ilişkileri, gencin hem sosyal hem de yaşantısına doğrudan etki edecek bir düzeydedir (Çiloğlu, 2006).

Öğrenci devamsızlıkları ile ilgili yapılan çalışmalar aşağıdaki gibi kısaca özetlenebilir:

Weitzman (1982) sık sık ve yoğun biçimde okul devamsızlığı olan öğrencilerin okul başarılarının oldukça düşük olduğunu ve mezuniyetten önce okulu bıraktıkları görüşündedir. Aşırı okul devamsızlığı bozuk adaptasyon davranışları, kaçırılan fırsatlar ve gelecekteki işsizlik ve refah maliyeti gibi önemli durumlarla ilişkili olduğunu, devamsızlık vakalarının % 50'sinden fazlası hakkındaki epidemolojik bilgiler öğrencilerin ya da ailelerinin fiziksel ve zihinsel sağlık problemlerinin devamsızlığın tek ya da en büyük katkı sağlayan neden olduğunu belirtmektedir.

Kadı (2000) Adana İl Merkezindeki İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sürekli Devamsızlık Nedenlerini araştırmıştır.

Guinan, McGuckin and Ali (2002) ilkokullarda kapsamlı el yıkama programlarının devamsızlık üzerindeki etkilerini araştırmıştır.

Pehlivan (2006) tarafından yapılan çalışmada öğrenci devamsızlıkları ile ilgili olarak, ailevi, eğitimsel ve öğrencilerden kaynaklanan nedenlere ilişkin olmak üzere üç farklı sonuç elde edilmiştir.

Cristopher (2008) okul devamsızlıklarının nedeni olarak; hastalık ve yaralanma, okulu reddetme, psikolojik problemler, evsizlik ve fakirlik, erken yaşta gebelik, okul ortamı, ailevi ve toplumsal şartlar, madde kullanımı ve okul içi şiddet şeklinde sıralamıştır.

Altınkurt (2008) Öğrenci Devamsızlıklarının Nedenleri ve Devamsızlığın Akademik Başarıya Olan Etkisi isimli araştırmada, okul yönetiminden, öğretmenlerden, aileden, çevreden, akademik kayıdan ve kişisel nedenlerden kaynaklanan olmak üzere altı farklı sonuca ulaşmıştır.

İnce (2009) ilköğretim okulu öğrencilerine el yıkama alışkanlığının kazandırılması gerektiğini, ellerini yıkamayan çocukların bulaşıcı hastalıklara çok çabuk yakalandıklarını ve bu sebeple okula devamsızlık yaptıkları belirtilmiştir.

Özbaş (2010) İlköğretim Okullarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri isimli araştırmada öğrenci devamsızlıklarını okula geç kalma, ders devamsızlığı ve günlük devamsızlık olmak üzere üç farklı başlıkta incelemiştir.

Veenstra and et al. (2010) yapmış olduğu araştırmada; çocuğun aile ve öğretmenlerle olan iletişim eksikliği ile sosyal yönlendirme yetersizliğinin okula devamsızlığın nedeni olduğunu, sınıf arkadaşlarıyla olan sosyal bağların, okul devamsızlığı üzerinde hiçbir etkisinin olmadığını ve okul devamsızlığındaki diğer risk faktörlerin; erkek olmak, erken ergenlik gelişimi, ayrılmış aile çocukları, düşük sosyo-ekonomik statü olduğunu belirtmiştir.

Yıldız ve Kula (2011) Elazığ İlindeki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Devamsızlık Sebeplerini incelemiştir. Bu araştırmadan elde edilen iki önemli sonuç; öğrencilerin, devamsızlığının en büyük sebebi olarak sağlık sorunlarını ve seviye belirleme sınavına hazırlanmalarını görmeleridir.

Yapılan araştırma ve görüşmeler sonucunda, Elazığ il merkezinde bulunan bazı okullarda, özellikle ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin devamsız gün sayılarının arttığı gözlenmiştir (MEİ, 2010). Bu çalışmayı yapmaya teşvik eden sebeplerin başında da bu devamsızlık artışı yer almaktadır.

Okul idarelerinin ve akademik araştırmaların devamsızlık konusundaki g6r6ř ve 6nerileri 6ok y6nl6 değerlendirilmelidir. Yapılan bu araştırmayla s6z konusu problemin sebeplerinin belirlenmesi ve 66z6m6 noktasında fikir edinilebileceği d6ř6n6lmektedir.

Y6NTEM

6alışma nicel boyutlu olup tarama modelindedir. Tarama modeli, ge6mişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi ama6lamaktadır (Karasar, 2000). Bu 6alışma 2009-2010 eğitim-6ęretim yılında Elazığ il merkezindeki resmi ilk6ęretim okullarının ikinci kademesinde 6ęrenim g6ren 6ęrencilerin devamsızlık nedenleri hakkında 6ęretmenlerin g6r6şlerini araştırmak amacıyla ger6ekleştirilmiştir.

6rneklem

2009-2010 eğitim-6ęretim yılında Elazığ il merkezinde g6rev yapan toplam 178 6ęretmen basit tesad6fi 6rneklemeye y6ntemiyle 6alışmaya d6hil edilmiştir.

Tablo 1. 6ęretmenlerin kişisel bilgileri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	67	37.6
	Erkek	111	62.4
Mesleki Kıdem	1-5	36	20.2
	6-10	36	20.2
	11-15	56	31.5
	16-20	20	11.2
	21+	30	16.9
Eğitim Durumu	6n lisans	10	5.6
	Lisans	142	79.8
	Y6k. Lisans	24	13.5
	Doktora	2	1.1
Okuldaki G6revi	M6d6r	2	1.1
	M6d6r Yrd.	6	3.4
	Sınıf 6ęr.	44	24.7
	Rehber 6ęr.	10	5.6
	Branş 6ęr.	116	65.2

178 6ęretmene uygulanan “6ęrenci Devamsızlıklarına 6ęretmen G6r6ř6 Anketi” nde yer alan 4 kişisel bilgiye ilişkin sonu6lar Tablo 1’de verilmiştir ve elde edilen sonu6lar aşağıdaki gibi 6zetlenebilir:

- 178 6ęretmenin % 62.4 (111 kişi)’6 erkek, % 37.6 (67 kişi)’si kadındır.
- 6ęretmenlerin; %20.2 (36 kişi)’si 1-5 yıl, %20.2 (36 kişi)’si 6-10 yıl, %31.5 (56 kişi)’i 11-15 yıl, % 11.2 (20 kişi)’si 16-20 yıl ve %16.9 (30 kişi)’u 21 yıl ve 6zeri mesleki kıdeme sahiptir.
- % 5.6 (10 kişi)’si 6n lisans, % 79.8 (142 kişi)’i lisans, % 13.5 (24 kişi)’i y6ksek lisans ve %1.1 (2 kişi)’i doktora eğitimine sahiptir.
- Buldukları okulda 6ęretmenlerin % 1.1 (2 kişi)’i m6d6r, % 3.4 (6 kişi)’6 m6d6r yardımcısı, % 24.7 (44 kişi)’si sınıf 6ęretmeni, % 5.6 (10 kişi)’si rehber 6ęretmen, % 65.2 (116 kişi)’si branş 6ęretmeni olarak g6rev yapmaktadırlar.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracının hazırlanmasında, öncelikle ilgili yerli ve yabancı kaynaklardan faydalanılarak literatür taraması yapılmıştır. Yapılan benzer çalışmalarda anket soruları incelenip gerekli olan soru havuzu hazırlanmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda “Öğrenci Devamsızlıklarına Öğretmen Görüşü Anketi” hazırlanmıştır. Anketin aksayan yönlerinin giderilmesi ve eksikliklerinin görülmesi amacıyla pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Farklı okullarda görev yapan 24 öğretmen pilot uygulamaya dâhil edilmiş ve anket uygulanmıştır. Uygulanan likert tipi ölçeğin güvenirlik çalışması için; faktör analizi yapılmış KMO ve Bartlett’s Test’inde KMO= .655 çıkmış olup, ölçeğin Cronbach’s Alpha değeri Alpha= .905 olarak bulunmuştur. Uzman görüşleri alınarak ankette yer alan maddelerden herhangi birinin çıkarılmasına gerek kalmadığına karar verilmiştir. Öğrencilerin yapmış oldukları devamsızlıkların sebeplerini ortaya koyabilmek için hazırlanan “Öğrenci Devamsızlıklarına Öğretmen Görüşü Anketi” yazılı izinler alınarak öğretmenlere uygulanmıştır. Anketlerin uygulanması sırasında ise araştırmacı kendisi görev almıştır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, dört adet kişisel bilgi yer alırken ikinci bölümde ise öğrencilerin okul devamsızlıklarının sebeplerini ortaya koyabilmek amacı ile 25 adet soruya yer verilmiştir. Anketin ikinci bölümünde yer alan 25 soru; bireysel nedenler, öğretmenlerden kaynaklanan nedenler, okul ve okul idaresinden kaynaklanan nedenler, ailevi nedenlerden, sağlık problemlerinden kaynaklanan nedenler ve çevre kaynaklı nedenler olmak üzere altı gruba ayrılmıştır.

Verilerin Çözülmesi

Araştırma kapsamında kullanılan ankette yer alan soruların frekans ve yüzdelik dağılımları bulunmuştur. Araştırmanın tüm istatistiksel analizleri SPSS 15.0 programında yapılmıştır.

BULGULAR

Anketin ikinci bölümünde yer alan ve altı gruba ayrılan sorulara ilişkin elde edilen sonuçlar bu kesimde ayrıntılı olarak verilecektir.

Bireysel nedenler

Öğretmenlerin, öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen bireysel nedenler hakkındaki görüşlerini belirleyebilmek için veri toplama aracında 6 önermeye yer verilmiştir. 1. Önerme: “Sabahları uyanamayıp geç kaldıklarında”, 2. Önerme: “Yorucu bir günden sonra dinlenmek için”, 3. Önerme: “Bir sonraki gün zor bir dersin sınavına hazırlandıklarında”, 4. Önerme: “Derslere hazırlanmadıklarında”, 5. Önerme: “Telifisi mümkün olan derslerin bulunduğu günlerde”, 6. Önerme: “Resmi tatillerden önceki ya da sonraki günlerde” şeklindedir. Öğretmenlerin bu önermelere verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Öğretmenlerin, öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen bireysel nedenler hakkındaki görüşleri

Önerme	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	14	7.9	41	23.1	12	6.7	93	52.2	18	10.1
2	36	20.2	70	39.3	27	15.2	44	24.7	1	0.6
3	19	10.7	65	36.5	33	18.5	52	29.2	9	5.1
4	17	9.5	51	28.7	21	11.8	75	42.1	14	7.9
5	33	18.5	65	36.5	35	19.7	36	20.2	9	5.1
6	22	12.4	38	21.3	29	16.3	69	38.8	20	11.2

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %69'u sabahları uyanamayıp geç kaldıklarında (önerme 1), %40.5'i yorucu bir günden sonra dinlenmek için (önerme 2), %52.8'i bir sonraki gün zor bir dersin sınavına hazırlanmadıklarında (önerme 3), %61.8'i derslere hazırlanamadıklarında (önerme 4), %45'i telafisi mümkün olan derslerin bulunduğu günlerde (önerme 5), %66.3'ü resmi tatillerden önceki ya da sonraki günlerde (önerme 6), öğrencilerin devamsızlık yapmasında kararsızım ya da daha üst düzeyde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğretmenler, öğrenci devamsızlıklarını etkileyen bireysel nedenlerden sabahları uyanamayıp geç kalmaları önermesinin diğer önermelere oranla daha etkili olduğunu düşünmektedirler.

Öğretmenlerden kaynaklanan nedenler

Öğretmenlerin, öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen öğretmen kaynaklı nedenler hakkındaki görüşlerini belirlemek için veri toplama aracında 4 önermeye yer verilmiştir. 7. Önerme: “Sevmediği derslerin olduğu günlerde”, 8. Önerme: “İletişiminin iyi olmadığı öğretmenlerin dersi olduğu günlerde”, 9. Önerme: “Okulu sevmediğinden ve faydalı görmediğinden”, 10. Önerme: “Performans görevlerinin olduğu günlerde” şeklindedir. Öğretmenlerin bu önermelere verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmenlerin, öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen öğretmen kaynaklı nedenler hakkındaki görüşleri

Önerme	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
7	11	6.2	31	17.4	23	12.9	95	53.4	18	10.1
8	9	5.1	34	19.1	35	19.6	84	47.2	16	9.0
9	25	14.0	52	29.2	30	16.9	56	31.5	15	8.4
10	31	17.3	64	36.0	27	15.2	45	25.3	11	6.2

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %76.4’ü sevmediği derslerin olduğu günlerde (önerme 7), %75.8’i iletişiminin iyi olmadığı öğretmenlerin dersi olduğu günlerde (önerme 8), %56.8’i okulu sevmediğinden ve faydalı görmediğinden (önerme 9), % 46.7’si performans görevlerinin olduğu günlerde (önerme 10) öğrencilerin devamsızlık yapmasında kararsızım ya da daha üst düzeyde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğretmenler, öğrenci devamsızlıklarını etkileyen öğretmen kaynaklı nedenlerden sevmediği derslerin olduğu günler önermesinin diğer önermelere oranla daha etkili olduğunu düşünmektedirler.

Okul ve okul idaresinden kaynaklanan nedenler

Öğretmenlerin, öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen okul ve okul idarecileri kaynaklı nedenler hakkındaki görüşlerini belirlemek için veri toplama aracında 4 önermeye yer verilmiştir. 11. Önerme: “İhtiyacı olduğunda okul idaresi tarafından izin verilmediğinden”, 12. Önerme: “Derslerle ilgili araç gereçlerinin yetersiz olmasından”, 13. Önerme: “Zor derslerin aynı güne toplanmasından”, 14. Önerme: “Okulun fiziki şartlarının uygun olmamasından dolayı” şeklindedir. Öğretmenlerin bu önermelere verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin, öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen okul ve okul idaresi kaynaklı nedenler hakkındaki görüşleri

Önerme	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
11	40	22.6	67	37.6	23	12.9	44	24.7	4	2.2
12	70	39.4	72	40.4	18	10.1	15	8.4	3	1.7
13	39	21.9	76	42.7	21	11.8	37	20.8	5	2.8
14	81	45.5	80	44.9	8	4.5	8	4.5	1	0.6

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %39.8'i ihtiyacı olduğunda okul idaresi tarafından izin verilmediğinden (önerme 11), %20.2'si derslerle ilgili araç gereçlerinin yetersiz olmasından (önerme 12), %35.4'ü zor derslerin aynı güne toplanmasından (önerme 13), %9.6'sı okulun fiziki şartlarının uygun olmamasından dolayı (önerme 14) öğrencilerin devamsızlık yapmasında kararsızım ya da daha üst düzeyde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğretmenler, öğrenci devamsızlıklarını etkileyen okul ve okul idaresi kaynaklı nedenlerden ihtiyacı olduğunda okul idaresi tarafından izin verilmediği önermesinin diğer önermelere oranla daha etkili olduğunu düşünmektedirler.

Ailevi nedenler

Öğretmenlerin, öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen aileden kaynaklı nedenler hakkındaki görüşlerini belirlemek için veri toplama aracında 5 önermeye yer verilmiştir. 15. Önerme: “Ailesine yardım etmesi gerektiği için”, 16. Önerme: “Ailesinin geçimine katkı sağlamak için bir işte çalıştığından”, 17. Önerme: “Okula gidecek kadar harçlığı olmadığından”, 18. Önerme: “Kardeşine bakmakla görevli olduğunda”, 19. Önerme: “Ailevi nedenlerden dolayı” şeklindedir. Öğretmenlerin bu önermelere verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin, öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen aile kaynaklı nedenler hakkındaki görüşleri

Önerme	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
15	27	15.2	60	33.7	29	16.3	55	30.9	7	3.9
16	37	20.8	65	36.5	27	15.2	44	24.7	5	2.8
17	47	26.4	86	48.3	26	14.6	17	9.6	2	1.1
18	22	12.4	53	29.7	27	15.2	67	37.6	9	5.1
19	12	6.7	22	12.4	22	12.4	99	55.6	23	12.9

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %51.1'i ailesine yardım etmesi gerektiği için (önerme 15), %42.7'si ailesinin geçimine katkı sağlamak için bir işte çalıştığından (önerme 16), %25.3'ü okula gidecek kadar harçlığı olmadığından (önerme 17), %57.9'u kardeşine bakmakla görevli olduğunda (önerme 18), %80.9'u ailevi nedenlerden dolayı (önerme 19) öğrencilerin devamsızlık yapmasında kararsızım ya da daha üst düzeyde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğretmenler, öğrenci devamsızlıklarını etkileyen aile kaynaklı nedenlerden ailevi nedenlerden dolayı önermesinin diğer önermelere oranla daha etkili olduğunu düşünmektedirler.

Sağlık problemlerinden kaynaklanan nedenler

Öğretmenlerin, öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen sağlık kaynaklı nedenler hakkındaki görüşlerini belirlemek için veri toplama aracında 2 önermeye yer verilmiştir. 20. Önerme: “Sağlık problemlerinin olduğu günlerde”, 21. Önerme: “Nüfus yaşı ile fiziki yaşının farklı olmasından dolayı” şeklindedir. Öğretmenlerin bu önermelere verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin, öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen sağlık kaynaklı nedenler hakkındaki görüşleri

Önerme	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
20	6	3.3	11	6.2	5	2.8	103	57.9	53	29.8
21	35	19.7	60	33.7	38	21.3	36	20.2	9	5.1

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %90.5'i sağlık problemlerinin olduğu günlerde (önerme 20), %46.6'sı nüfus yaşı ile fiziki yaşının farklı olmasından dolayı (önerme 21) öğrencilerin devamsızlık yapmasında kararsızım ya da daha üst düzeyde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğretmenler, öğrenci devamsızlıklarını etkileyen sağlık kaynaklı nedenlerden sağlık problemlerinin olduğu günlerde önermesinin diğer önermelere oranla daha etkili olduğunu düşünmektedirler.

Çevre kaynaklı nedenler

Öğretmenlerin, öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen çevre kaynaklı nedenler hakkındaki görüşlerini belirlemek için veri toplama aracında 4 önermeye yer verilmiştir. 22. Önerme: “Seviye belirleme sınavına çalışmak için okulun son günlerinde”, 23. Önerme: “Dershaneye daha çok zaman ayırdığından”, 24. Önerme: “Ara sıra arkadaşlarıyla bir yerde eğlenmek için”, 25. Önerme: ” Ders dışı etkinliklere ve sosyal faaliyetlere katılacağı günlerde” şeklindedir. Öğretmenlerin bu önermelere verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin, öğrencilerin okul devamsızlıklarını etkileyen çevre kaynaklı nedenler hakkındaki görüşleri

Önerme	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
22	39	21.9	66	37.1	22	12.4	42	23.5	9	5.1
23	37	20.8	83	46.6	15	8.4	34	19.1	9	5.1
24	11	6.2	43	24.2	15	8.4	96	53.9	13	7.3
25	18	10.1	49	27.6	23	12.9	75	42.1	13	7.3

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %41.0'ı seviye belirleme sınavına çalışmak için okulun son günlerinde (önerme 22), %32.6'sı dershaneye daha çok zaman ayırdığından (önerme 23), %69.6'sı ara sıra arkadaşlarıyla bir yerde eğlenmek için (önerme 24), %62.3'ü ders dışı etkinliklere ve sosyal faaliyetlere katılacağı günlerde (önerme 25) öğrencilerin devamsızlık yapmasında kararsızım ya da daha üst düzeyde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğretmenler, öğrenci devamsızlıklarını etkileyen çevre kaynaklı nedenlerden ara sıra arkadaşlarıyla bir yerde eğlenmek için önermesinin diğer önermelere oranla daha etkili olduğunu düşünmektedirler.

SONUÇ

Yapılan bu çalışma sonucuna göre, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler, öğrenci devamsızlıklarını etkileyen bireysel nedenlerden sabahları uyanamayıp geç kalmaları önermesinin diğer önermelere oranla daha etkili olduğunu, öğretmen kaynaklı nedenlerden sevmediği derslerin olduğu günler önermesinin diğer önermelere oranla daha etkili olduğunu, okul ve okul idaresi kaynaklı nedenlerden ihtiyacı olduğunda okul idaresi tarafından izin verilmediği önermesinin diğer önermelere oranla daha etkili olduğunu, aile kaynaklı nedenlerden ailevi nedenlerden dolayı önermesinin diğer önermelere oranla daha etkili olduğunu, sağlık problemlerinden kaynaklanan nedenlerden sağlık problemlerinin olduğu günlerde önermesinin diğer önermelere oranla daha etkili olduğunu ve çevre kaynaklı nedenlerden ara sıra arkadaşlarıyla bir yerde eğlenmek için önermesinin diğer önermelere oranla daha etkili olduğunu düşündükdiler.

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenler, ilköğretim okullarındaki öğrencilerinin yapmış oldukları devamsızlıkların en büyük sebebi olarak ise, sağlık problemleri ve ailevi nedenleri görmektekdiler.

Öğrencilerin devamsızlık sebepleri hakkındaki görüşleri için yapılan çalışmada, öğrenciler devamsızlık sebeplerinin en önemli sonucu olarak sağlık problemlerini görmektekdiler (Yıldız ve Kula 2011). Bu bakımdan öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenci devamsızlıklarından en önemli nedeni hakkındaki görüşleri ortaktır.

TARTIŞMA

2009-2010 eğitim öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan tüm öğretmenler arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemine göre seçilen toplam 178 öğretmenin, ilköğretim öğrencilerinin okula devamsızlık sebeplerinin başlıca nedenlerinden birinin sağlık problemleri olduğu görüşündelerdir. Bu sonuç, 2009–2010 Eğitim – Öğretim Yılı Bahar Döneminde Elazığ ili İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bulunan merkez ilköğretim okullarında görevli öğretmenler, öğretmenlere uygulanan “Öğrenci devamsızlıklarına öğretmen görüşü anketi” ve Elazığ ili ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin öğrenci devamsızlıklarına dair görüşleri ile sınırlıdır.

Öğrencilerin günde en az altı saat kapalı sınıflarda bulunmaları, birbirleriyle temasları, ortak eşya kullanmaları bulaşıcı hastalıkların artmasını ve hızlı yayılmasını kolaylaştırır. Okullarda okul hemşirelerinin görevlendirilmesi, sağlık taramalarının düzenli olarak yapılması, sağlık bilgisi konularında eğitim verilmesi, ayrıca rehberlik hizmetlerinde görevli öğretmenlerin, problemlili öğrencilerin velileriyle sürekli temas halinde olarak gerekli yönlendirmeleri yapmaları öğrencilerin yapmış oldukları devamsızlıkları azaltacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

AÇIL, M., ve PURTAŞ, A. (2008). Ergenlik psikolojisi. İstanbul: Hepsicoçuk.

ALTINKURT, Y. (2008). “Öğrenci Devamsızlıklarının Nedenleri ve Devamsızlığın Akademik Başarıya Olan Etkisi”. Sosyal Bilimler Dergisi, 20, 129-142.

BİNGHAM, A. (1998). Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi (A. F. Oğuzhan, Çev.) İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.

CRİSTOPHER, A. K. (2008). “School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review”. Clinical Psychology Review, 28, 451-471.

ÇINAR, İ. (2008). “İlköğretimin Önemi ve Öğretmen”. Eğitim Dergisi, 20.

ÇINKIR, Ş. (2004). “Okulda etkili öğretmen-öğrenci ilişkisinin yönetimi”. Millî Eğitim Dergisi, 161.

ÇİLOĞLU, E. (2006). Okul çevresinin öğrencilere eğitsel katkısı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

GUİNAN, M. ; MCGUCKİN, M. ; ALİ, Y. (2002). “The effect of a comprehensive handwashing program on absenteeism in elementary schools”. Am J Infect Contral , 30 (4), 217-20.

İNQE, N.-B. (2009). “Mandatory handwashing in elementary schools reduces absenteeism due to infectious illness among pupils: A pilot intervention study”. American Journal Of Infection Contral , 37 (10), 820-826.

KADI, Z. (2000). Adana İli Merkezindeki İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sürekli Devamsızlık Nedenleri. Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

KALAFAT, S. (2007). Eğitim psikolojisi (Ersanlı, K., ve Uzman, E., Dü). İstanbul.

KARASAR, N. (2000). Bilimsel araştırma yöntemi (12. Basım). Ankara: Nobel.

MEB Mevzuat Bankası. (10 Temmuz 2010). “İlköğretim ve Eğitim Kanunu”. Erişim: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html>

ÖZBAŞ, M. (2010). “İlköğretim Okullarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri”. Erzincan Üniversitesi Eğitim ve Bilim Dergisi, 35 (156), 32-44.

- ÖZBESLER, C., ve DUYAN, V. (2009). "Okul ortamlarında sosyal hizmet". Eğitim ve Bilim Dergisi, 34 (154).
- PEHLİVAN, Z. (2006). Resmi genel liselerde öğrenci devamsızlığı ve buna dönük okul yönetimi politikaları (Ankara İli Örneği). Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ROGGE, J.-U. (2001). Çocuklar büyüyor (G. Bilgili, Çev.). Hamburg: Rota.
- TAYMAZ, H. (1997). Hizmetiçi eğitim. Ankara: Takav Matbaası.
- ÜNAL, E. (2004). İlköğretim okullarında, profesyonel olmayan rehberlik çalışmaları ve eksikliği hissedilen hizmetler. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- VEENSTRA, R. ; LINDENBERG, S. ; TINGA, F.; ORMEL, J. (2010). "Truancy in late elementary and early secondary education: The influence of social bonds and self-control— the TRAILS study". International Journal Of Behavioral Development , 34 (4), 302-310.
- WEITZMAN, M. ; KLERMAN, L. ; LAMB, G. ; MENARY, J. ; ALPERT, J. (1982). "School Absence: A Problem for the Pediatrician". Pediatrics, 69 (6), 739-746.
- YAPICI, M., ve YAPICI, Ş. (2003). "İlköğretim öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar". Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, 3 (3).
- YAVUZER, H. (1996). Çocuk ve suç (8. Basım). İstanbul: Remzi.
- YENİHAYAT, S. A. (2007). İlköğretim öğrencilerinin matematik kaygısı ile öğretmen tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- YEŞİLYAPRAK, B. (2005). Eğitimde rehberlik hizmetleri (Gelişimsel Yaklaşım) (12. Basım). Ankara: Nobel.
- YILDIZ, M., ve KULA, Ş. K. (2011). "Elazığ ilindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin devamsızlık sebeplerinin incelenmesi". Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 23 (2), 133-140.